

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL
KARAR

W.J.F.N. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2019/35114

Karar Tarihi : 14/12/2022

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Yusuf Enes KAYA
Başvurucu : W.J.F.N.
Vekili : Av. Kemal Yener SARAÇOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ülkeye girişine izin verilmeyen yabancıyı kabul edilemez yolcu salonunda tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/10/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon tarafından bu kararda incelenen şikâyet haricindeki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, bu şikâyet yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve adli yardım talebinin kabul edilmesine karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

4. Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

6. Kamerun uyruklu olan başvuru 3/9/2019 tarihinde Türk Hava Yollarının Kıbrıs (Ercan) uçağı ile İstanbul Havalimanı'na inmiş, sahte Belçika vizesi ile geldiği anlaşılınca kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınarak İstanbul Havalimanı'ndaki kabul edilmeyen yolcu salonuna yerleştirilmiştir.

7. Başvuru 9/9/2019 tarihinde uluslararası koruma talebinde bulunmuştur.

8. Başvurucunun uluslararası koruma talebi hızlandırılmış değerlendirme usulü kapsamında incelenmiş ve 25/9/2019 tarihinde reddedilmiştir. Ret kararında başvuru sahte Belçika vizesiyle Türkiye'ye geldiğinin anlaşılması üzerine kabul edilemeyen yolcu kapsamına alındığı, uluslararası koruma başvurusunun hızlandırılmış değerlendirme usulü kapsamında değerlendirilerek reddine karar verildiği, davacının haklı nedene dayalı zulüm görme korkusu kapsamında olmadığı, ülkesine iade edildiği takdirde zulme uğrayacağına ilişkin somut bir verinin ve ikincil koruma statüsüne dair sebeplerin de bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Uluslararası koruma başvurusunun reddedildiği hususu başvuruya 8/10/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Bu tebliğde başvuruya on beş gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurmaması veya itiraz süresi içinde itiraz hakkından feragat ettiğine dair yazılı beyanın olması hâlinde Türkiye'de kalış hakkı bulunmayacağından sınır dışı işleminin yapılacağı, uluslararası koruma başvurusuyla ilgili son karar oluşuncaya kadar kabul edilemez yolcu salonunda kalışına izin verileceği, başvurunun her aşamasında kendi ülkesine veya üçüncü bir ülkeye gidebileceği bildirilmiştir.

10. Başvuru 11/10/2019 tarihinde uluslararası koruma talebinin reddi işleminin iptali istemiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

11. Başvuru aynı gün, hakkında uygulandığını iddia ettiği fiili idari gözetimin kaldırılması talebiyle İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğine başvurmuştur.

12. İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliği 17/10/2019 tarihinde başvuru hakkında herhangi bir idari gözetim kararı bulunmadığı gerekçesiyle talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

13. Başvuru 24/10/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvuru 28/3/2020 tarihinde İstanbul Havalimanı görevlilerince Göç İdaresi Müdürlüğüne teslim edilmiştir. İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü 29/3/2020 tarihinde kamu düzeni ve kamu sağlığına tehdit oluşturduğu gerekçesiyle başvuru sınır dışı edilmesine, idari gözetim altına alınmasına karar vermiş ve başvuru, Binkılıç Geri Gönderme Merkezine sevk edilmiştir. 29/3/2020 tarihinden önce başvuru hakkında herhangi bir sınır dışı ve idari gözetim kararı bulunmamaktadır.

15. İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü 10/4/2020 tarihinde başvuru hakkındaki sınır dışı etme kararının geri alınmasına ve başvuru idari gözetiminin

sonlandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aynı tarihte başvuruca tebliğ edilmiş, başvuruca imza yükümlülüğü şartıyla salıverilmiştir.

16. Ankara 1. İdare Mahkemesi 8/4/2020 tarihinde uluslararası koruma başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık konusu olayda davacının dava dilekçesi ve mülakat formundaki iddiaları, menşe ülke bilgisi, dosya içerisinde mevcut bilgi ve belgelerin uluslararası hukuki metinler ve ulusal mevzuat ışığında değerlendirilmesinden; davacının ülkesinde hiç gözaltına alınmadığı veya tutuklanmadığı, hayatı boyunca herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığı, ülkesinde yer değiştirme alternatifinin mevcut olduğu, ayrılıkçı Ambozonia isimli grup ve Kamerun Devleti Güçleri arasında bir çok çatışmanın olduğu Bamenda bölgesinde yaşamadığı, kendisinin anadilinin Fransızca olduğu, Douala'da hayatını idame ettirebildiği, nişanlısının yaşadığı olayla ilgili destekleyici belgesinin olmadığı, kendisinin Kamerun'da yaşarken siyasi sebeplerle kötü muameleye maruz kalmadığı görüldüğünden; ulusal ve uluslararası mevzuat kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda, davacının uluslararası koruma talebinin reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

17. Başvuruca bu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi hızlandırılmış değerlendirme kapsamında incelenen uluslararası koruma başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 80. maddesi uyarınca kesin olduğunu, istinaf yoluna başvurulmasına, dolayısıyla da kararın hukuken incelenmesine olanak bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 6458 sayılı Kanun'un *"Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış"* kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır."

19. 6458 sayılı Kanun'un *"Belge kontrolü"* kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"(1) Yabancı, pasaport veya pasaport yerine geçen belge ya da belgelerini, Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkışlarda görevlilere göstermek zorundadır.

(2) Sınır geçişlerine ilişkin belge kontrolleri, taşıtlarda seyir hâlinde de yerine getirilebilir.

(3) Havalimanlarının transit alanlarını kullanan yabancılar, yetkili makamlarca kontrole tabi tutulabilirler.

(4) Türkiye'ye girişlerde, yabancıların 7 nci madde kapsamında olup olmadığı kontrol edilir.

(5) Bu maddenin uygulanmasında, kapsamlı kontrole tabi tutulması gerekli görülenler en fazla dört saat bekletilebilir. Yabancı, bu süre içerisinde her an ülkesine dönebileceği

gibi dört saatlik süreyle sınırlı kalmaksızın ülkeye kabulle ilgili işlemlerin sonuçlanmasını da bekleyebilir. Kapsamlı kontrol işlemlerine dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

20. 6458 sayılı Kanun'un "Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar" kenar başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir:

a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar

b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar

c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar

(2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

(3) (Ek:6/12/2019-7196/70 md.) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."

21. 6458 sayılı Kanun'un "Taşıyıcıların yükümlülükleri" kenar başlıklı 98. maddesi şöyledir:

" 1) Taşıyıcılar;

a) Ülkeye giriş yapmak veya ülkeden transit geçmek üzere sınır kapılarına getirmiş oldukları yabancıardan herhangi bir nedenle Türkiye'ye girişleri ve Türkiye'den transit geçişleri reddedilenleri, geldikleri ya da kesin olarak kabul edilecekleri bir ülkeye geri götürmekle,

b) Yabancıya refakat edilmesi gerekli görüldüğü durumlarda refakatçilerin gidiş ve dönüşlerini sağlamakla,

c) Taşıdıkları kişilerin belge ve izinlerini kontrol etmekle,

ç) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolcunun taşınmasını engellemek için gerekli tedbirleri almakla,

d) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolcuların geri gönderilene kadar beslenme, konaklama ve acil sağlık giderlerini karşılamakla,

e) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolculara ilişkin gerekli bildirimleri yapmakla, yükümlüdür.

(2) (Değişik: 3/10/2016-KHK-676/37 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/32 md.) Genel Müdürlük, sınır kapılarına yolcu getiren, sınır kapılarından yolcu götüren ve Türkiye

içinde yolcu taşıyan taşıyıcılardan, hareketleri öncesi, hareketleri anı ve hareketleri sonrasında tüm yolcu ve mürettebat bilgilerini isteyebilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan yükümlülüklerle ilişkin uygulanacak usul ve esaslar, Bakanlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

22. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" kenar başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

...

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 14/12/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; hakkında herhangi bir adli veya idari gözetim kararı bulunmaksızın fiilen gözetim altında tutulduğunu, hukuki durumu itibarıyla uluslararası koruma kapsamında olduğunu belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

25. Başvurucunun tutulmakta olduğu kabul edilemez yolcu salonundan çıkışının sağlandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda ihlal sonucuna varılsa bile başvurucunun serbest bırakılması nedeniyle bu sonucun mevcut durumuna bir etkisi mümkün görünmemektedir. Zira bu durumda bireysel başvuru kapsamında verilecek bir ihlal kararı ancak başvurucu lehine tazminata hükmedilmesi sonucunu doğurabilecektir. Bu durumda tutulmanın hukuki olmaması nedeniyle başvurucunun tazminat elde edebileceği ve bireysel başvurudan önce tüketebileceği bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığı önem taşımaktadır.

26. Anayasa Mahkemesi *B.T.*, [GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017 kararında, herhangi bir idari gözetim kararı olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılanlar bakımından idari gözetim altına alınmış olmaktan doğan zararlar için doğrudan idari yargı mercilerinde tam yargı davası açılabilirliğini belirtmiştir (*B.T.*, § 74). Anılan kararda 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinin idari işlem veya eylem türleri yönünden herhangi bir ayırım yapılmadığından idari fonksiyona giren her türlü işlem veya eylem sebebiyle oluşan zararın tazmininin bu kurala dayanılarak idari yargıda açılacak tam yargı

davasıyla istenebilmesi için yeterli bir yasal zemin oluşturduğu, sırf -bilgi eksikliği nedeniyle- fiiliyatta bu yolun işletilmemesinin etkisiz olduğu biçiminde yorumlanamayacağı, hiçbir idari işlem ve eyleme dayanmadan hukuka aykırı biçimde tutulan yabancılar yönünden tam yargı davasının etkili hukuk mekanizması olduğu belirtilmiştir (B.T. §§ 52, 54).

27. Somut olayda başvuru kabul edilemez yolcu statüsüyle transit bölgede tutulmasının idarenin bir tasarrufu olduğu açıktır. Nitekim somut başvuruya konu olayda olduğu gibi *idari gözetim kararı olmaksızın* kabul edilemez yolcu statüsüyle bekletilen yabancılara dair daha önce de Anayasa Mahkemesine bireysel başvurular yapılmış ve Anayasa Mahkemesince tutma hâli sona eren başvuru sahiplerinin tam yargı davası yoluna başvurmaları gerekçesiyle *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemezlik kararları verilmiştir (birçok karar arasından bkz. *Sonia Nasir*, B. No: 2016/12585, 20/4/2020; *Mohamed Abouel Yazid Hamada*, B. No: 2018/146, 2/2/2022; *Mohammad Younes*, B. No: 2019/21018, 15/3/2022; *Sylvia Tifuh*, B. No: 2019/8162, 15/3/2022).

28. Bu durumda 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesi dikkate alındığında somut olayda başvuru sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının karşılanması bakımından başarı şansı sunma, yeterli giderim sağlama kapasitesini haiz ve ulaşılabilir olduğu görülen tam yargı davası yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvuru sahiplerinin kimliğinin gizli tutulması talebinin **KABULÜNE**,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuru sahiplerinin yargılama giderlerini ödemekten **TAMAMEN MUAF TUTULMASINA** 14/12/2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.